

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет початкової освіти
Кафедра виховних технологій та педагогічної творчості

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Завідувач кафедри
Вікторія МАКАРЧУК

“ 14 ” серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 18 Основи інклюзивної освіти у початковій школі

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 013 Початкова освіта

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Початкова освіта.

(назва освітньої програми)

Робоча програма з навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти у початковій школі» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» освітньої програми Початкова освіта спеціальності 013 Початкова освіта.

Розробники: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості І. Г. Резніченко

(підпис)

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Робочу програму погоджено

Гарант освітньої програми «Початкова освіта»

(підпис)

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри виховних технологій та педагогічної творчості
Протокол № 1 від « 14 » серпня 2024 року

Завідувач кафедри виховних технологій та педагогічної творчості

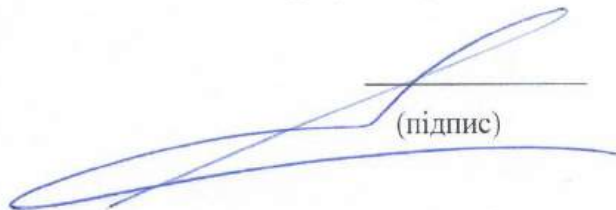

(підпис)

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету початкової освіти

Протокол № 1 від « 16 » серпня 2024 року

Голова науково-методичної комісії факультету початкової освіти

(підпис)

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Очна (денна/вечірня)	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	3/90
Курс	2 (4)	2 (3,4)
Семестр	3(7)	3 (6,7)
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів із розподілом за семестрами	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	44	12
Лекційні	20	6
Семінарські / Практичні	24	6
Лабораторні		
Самостійна робота	36	68
Індивідуальні завдання	10	10
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – є формування знань про основні складові та умови організації навчально-виховної роботи в інклюзивному навчальному закладі; засвоєння студентами теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад початкової інклюзивної освіти.

Завдання:

- сформувати в студентів цілісне уявлення про сутність та головні завдання інклюзивної освіти в Україні;
- розвинути навички здійснення індивідуального підходу в навчанні й вихованні вихованні дітей з особливими потребами;
- забезпечити опанування майбутніми вчителями початкової школи методами міжособистісної взаємодії з батьками дітей з особливими потребами,
- сформувати навички диференційованого викладання та оцінювання в умовах інклюзивного навчання.

3. Компетентності та результати навчання за освітньою програмою

Компетентності за ОП:

- ЗК-4 Здатність працювати в команді.
- ЗК-5 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК-8 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- СК-4 Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність
- СК-6 Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.
- СК-10 Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

Результати навчання за ОП:

– РН-2 Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

– РН-7 Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

– РН-8 Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

– РН-13 Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу

– РН-14 Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Нормативно-правові засади інклюзивної освіти

Тема 1. Інклюзивна освіта в сучасній українській школі: сутність, головні завдання і принципи

Вступ до навчального курсу. Сутність інклюзивної освіти. Нормативно-правове забезпечення інклюзивного навчання. Головні завдання та принципи розвитку інклюзивної освіти в НУШ. Проблеми стихійного інтегрування дітей з особливими потребами в освітній простір України. Універсальний освітній дизайн в інклюзивній освіті.

Тема 2. Зарубіжний досвід упровадження інклюзивної освіти

Сучасні міжнародні дослідження особливостей навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Реалізація основних принципів інклюзивної освіти у країнах Європи. Досвід упровадження інклюзії в країнах Америки та Канади. Облаштування безбар'єрного доступу в зарубіжній інклюзивній школі.

Тема 3. Система управління інклюзивною освітою

Характеристика мережі закладів освіти для дітей з ООП. Заклади дошкільної освіти для дітей з ООП. Заклади загальної середньої освіти для дітей з ООП. Інклюзивно-ресурсний центр. Деонтологія інклюзивної освіти. Професійні компетентності вчителя інклюзивного класу. Принципи деонтології інклюзивної освіти.

Тема 4. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти

Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку. Основні етапи розвитку дитини. Порушення розвитку дитини. Класифікатори дітей ООП. Характеристика міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) (коротко). Соціалізація дитини з ООП.

Змістовий модуль 2. Організаційно-методичні основи впровадження інклюзивного початкового навчання

Тема 5. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища

Організація універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі. Архітектурна доступність закладів освіти, розумне пристосування в інклюзивному навчанні. Медіатека, ресурсна кімната як невід'ємні складові інклюзивного освітньогосередовища.

Тема 6. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами

Основні завдання та функції команди психолого-педагогічного супроводу. Організаційні засади формування команди психолого-педагогічного супроводу. Асистент учителя як учасник освітнього процесу; асистент дитини як відповідальний за соціальний супровід дитини. Батьки як активні учасники освітнього процесу дитини з особливими освітніми потребами.

Тема 7. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами

Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами як документ реалізації індивідуальної освітньої траєкторії. Технологія розробки індивідуальної програми розвитку. Етапи виконання індивідуальної програми розвитку. Моніторинг виконання індивідуальної програми розвитку. Індивідуальний навчальний план. Індивідуальна навчальна програма.

Тема 8. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі

Організація диференційованого навчання в інклюзивному класі. Особливості впровадження технологій традиційного інтенсивного навчання, навчання у співробітництві. Технології адаптації та модифікації навчальних програм.

Тема 9. Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання. Зміст поняття «формувальне оцінювання» та порівняйте його зі змістом поняття «педагогічне оцінювання». Портфоліо учня з особливими освітніми потребами.

Тема 10. Додаткові освітні послуги в інклюзивному освітньому середовищі

Сутність поняття «додаткові освітні послуги». Види додаткових освітніх послуг та їх мета. Психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги для дітей з особливими освітніми потребами

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Очна (денна/вечірня)						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л а б	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Нормативно-правові засади впровадження інклюзивної освіти												
Тема 1. Інклюзивна освіта в сучасній українській школі: сутність, головні завдання і принципи	10	2	2			6	14	2	2			10
Тема 2. Зарубіжний досвід упровадження інклюзивної освіти	10	2	2			6	14	2	2			10
Тема 3. Система управління інклюзивною освітою	10	2	2			6	14	2	2			10

Тема 4. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти	10	2	2			6	10					10
Разом за змістовим модулем 1	40	8	8			24	52	6	6			40
Змістовий модуль 2. Організаційно-методичні основи впровадження інклюзивного початкового навчання												
Тема 5. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища	6	2	2			2	6					6
Тема 6. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами	6	2	2			2	6					6
Тема 7. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами	6	2	2			2	4					4
Тема 8. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі	6	2	2			2	4					4
Тема 9. Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання	8	2	4			2	4					4
Тема 10. Додаткові освітні послуги в інклюзивному освітньому середовищі	8	2	4			2	4					4
Разом за змістовим модулем 2	40	12	16			12	28					28
Модуль 2												
ІНДЗ	10	-	-	-	10	-	10	-	-	-	10	-
Усього годин	90	20	24		10	36	90	6	6		10	68

6. Теми семінарських занять

№	Назва теми	К-ть год,	
		Очна (денна вечірня форма)	Заочна форма
1	Інклюзивна освіта в сучасній українській школі:	2	2

	сутність, головні завдання і принципи		
2	Зарубіжний досвід організації інклюзивного навчання школярів	2	2
3	Система управління інклюзивною освітою	2	2
4	Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти	2	
5	Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища	2	
6	Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами	2	
7	Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами	2	
8	Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі	2	
9	Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання	4	
10	Додаткові освітні послуги в інклюзивному освітньому середовищі	4	
	Разом	24	6

7. Самостійна робота Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	
		Очна (денна вечірня форма)	Заочна форма
1	1. Наведіть приклади ситуації виключення, сегрегації, інтеграції та інклюзії у навчання дітей з особливими освітніми потребами. 2. Проаналізуйте переваги інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами, їхніх батьків, учителів та суспільства.	6	10
2	1. Проаналізуйте основні положення міжнародних документів, що регламентують право на інклюзивну освіту. Узагальнення подайте у вигляді таблиці. Висновки обґрунтуйте.	6	10
3	1. Окресліть роль Міністерства освіти і науки України у формуванні державної політики у сфері інклюзивної освіти. 2. Проаналізуйте модель партнерських відносин між закладом загальної середньої освіти та іншими закладами й установами з метою організації інклюзивного освітнього середовища.	6	10
4	1. Охарактеризуйте категорії дітей з особливими освітніми потребами за різними класифікаційними ознаками. Узагальнення подайте у вигляді таблиці.	6	10
5	1. Розгляньте особливості застосування універсального дизайну у сфері освіти. Узагальнення подайте у вигляді таблиці. 2. Підготуйте загальні рекомендації щодо організації просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей із порушеннями зору, для	2	6

	дітей із порушеннями слуху, для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату та дітей з інтелектуальними порушеннями.		
6	Охарактеризуйте основні завдання та функції команди психолого-педагогічного супроводу.	2	6
7.	Розробіть план індивідуальної програми розвитку (ІПР) для дитини з ООП (за нозологією на вибір) <ul style="list-style-type: none"> • Оцініть, які форми підтримки можуть знадобитися (адаптація матеріалів, допомога асистента вчителя, спеціальне обладнання тощо). • Оформіть план у вигляді таблиці з такими розділами: <ul style="list-style-type: none"> ○ Навчальні цілі. ○ Необхідні засоби та методи навчання. ○ Форми підтримки. Очікувані результати.	2	4
8.	1. Підготуйте фрагмент уроку з диференційованим навчанням в інклюзивному класі на основі педагогіки співробітництва.	2	4
9.	1. Розкрийте зміст поняття «формульоване оцінювання» та порівняйте його зі змістом поняття «педагогічне оцінювання». 2. Розробіть портфоліо учня з особливими освітніми потребами.	2	4
10.	1. Розробіть фрагмент уроку з використанням додаткових освітніх послуг відповідно до особливих освітніх потреб дитини. 2. Наведіть приклади комплексу вправ для зняття втоми під час навчання на уроці.	2	4
	Разом	36	68

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) виконується студентом у поза аудиторний час і є завершеною теоретичною і практичною роботою в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, одержаних у процесі лекційних та семінарських занять.

Проект (Індивідуальне навчально-дослідне завдання)

Підготувати презентацію на тему «Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми з ООП за нозологіями» (одну на вибір).

Вимоги до презентації:

- не менше 20 слайдів;
- структурні елементи: характеристика нозології (причини появи, ознаки тощо), особливості корекційно-розвивальної роботи, рекомендації для вчителів, вихователів, асистентів вчителів для роботи з особливими учнями, вправи, тренінги, дидактичні ігри тощо.
- список використаних джерел.

9. Методи навчання

Метод стимулювання і мотивації учіння, методи організації і здійснення навчальних дій та операцій, методи згорання інформації.

10. Методи контролю

Усний контроль (усне опитування), письмовий контроль, практична перевірка, тестовий контроль, метод самооцінки.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Основними критеріями оцінювання знань студентів є:

- 1) характер і якість підготовки студента до екзамену;
- 2) ступінь усвідомлення навчального матеріалу, розуміння того, про що повідомляється;
- 3) повнота, правильність і точність відповіді;
- 4) уміння застосовувати набуті знання;
- 5) мовленнєве оформлення відповіді.

Критерії оцінювання семінарських занять:

Оцінка «5» «відмінно» ставиться, якщо студент показав:

- ґрунтовні знання з теми;
- термінологічно точне знання основних понять, їх правильне застосування;
- вміння дати розгорнуту, логічно побудовану відповідь, яка демонструє ерудицію і глибокі знання студента, відповідає вимогам культури мови;
- вільно використовує набуті теоретичні знання під час аналізу практичного матеріалу, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

Оцінка «4» «добре» ставиться, якщо студент показав:

- термінологічно точне знання основних понять, але недостатнє вміння їх застосування;
- практичні навички, що опираються на теоретичну підготовку;
- вміння висловлювати свої міркування з теми, але припускається певних неточностей і помилок у логіці викладу теоретичного матеріалу або при аналізі практичного.

Оцінка «3» «задовільно» ставиться, якщо студент показав:

- у визначенні термінології допущені недоречності і невідповідності, недостатні вміння її застосування;
- відповідь неповна, основні положення недостатньо аргументовані, допущені мовні помилки.

Оцінка «1-2» «незадовільно» ставиться, якщо студент показав:

- неточності у знаннях, відсутність вмінь оцінювати факти та явища;
- слабкі навички самостійного аналізу теоретичних та практичних проблем, запропонованих студенту;
- задовільні навички ведення наукової дискусії;
- відповідь неповна, основні положення слабо аргументовані, допущені мовні помилки.

Критерії оцінювання науково-пошукової роботи ІНДЗ

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1.	Повнота виконання завдань дослідження (наявність усіх необхідних структурних елементів)	0-5
2.	Рівень самостійності виконання (залежить від кількості консультацій і ступеня допомоги викладача)	0-5
3.	Наявність належних висновків та узагальнень	0-3
4.	Якість оформлення відповідно до вимог	0-2
5.	Включення до змісту науково-пошукової роботи матеріалів першоджерел	0-2
6.	Захист	0-3
Загальна кількість балів		20

Критерії оцінювання самостійної роботи (очна форма):

1. Своєчасність виконання (1 бал)

- **1 бал** – робота виконана та здана вчасно.
- **0,5 бала** – робота здана із запізненням до 3 днів.
- **0 балів** – робота не здана або здана із запізненням понад 3 дні.

2. Повнота виконання (1 бал)

- **1 бал** – завдання виконане повністю, всі пункти завдання дотримані.
- **0,5 бала** – виконано 50-80% завдання, є пропущені аспекти.
- **0 балів** – виконано менше ніж 50% завдання.

3. Якість виконання (1 бал)

- **1 бал** – робота виконана без помилок, відповідає встановленим вимогам.
- **0,5 бала** – незначні помилки або недоліки.
- **0 балів** – суттєві помилки, що знижують якість роботи.

4. Оригінальність та креативність (1 бал)

- **1 бал** – робота виконана творчо, з використанням додаткових підходів чи джерел.
- **0,5 бала** – виконання стандартне, але відповідає завданню.
- **0 балів** – робота списана або позбавлена оригінальності.

5. Оформлення та структура (1 бал)

- **1 бал** – робота чітко структурована, правильно оформлена відповідно до вимог.
- **0,5 бала** – оформлення має дрібні недоліки, але структура збережена.
- **0 балів** – робота не оформлена або структура відсутня.

Критерії оцінювання самостійної роботи (заочна форма):

1. Своєчасність виконання (2 бали)

- **2 бали** – робота виконана та здана вчасно.
- **1 бал** – робота здана із запізненням до 3 днів.
- **0 балів** – робота здана із запізненням понад 3 дні або не здана.

2. Повнота виконання завдання (4 бали)

- **4 бали** – усі аспекти завдання виконані повністю відповідно до вимог.
- **3 бали** – виконано 70-90% завдання, є дрібні пропуски.
- **2 бали** – виконано 50-70% завдання, значні частини пропущені.
- **1 бал** – виконано менше ніж 50% завдання.
- **0 балів** – завдання не виконано.

3. Якість виконання (4 бали)

- **4 бали** – завдання виконане якісно, без помилок, із дотриманням усіх вимог.
- **3 бали** – є незначні помилки, які не впливають на загальний результат.
- **2 бали** – робота містить суттєві недоліки, але основні вимоги виконано.
- **1 бал** – численні помилки або недоліки, завдання виконане лише частково.
- **0 балів** – робота не відповідає вимогам.

4. Оригінальність та креативність (3 бали)

- **3 бали** – завдання виконано творчо, із використанням нестандартних підходів або додаткових джерел.
- **2 бали** – завдання виконане якісно, але без особливих творчих підходів.
- **1 бал** – виконання стандартне, з мінімальною самостійністю.
- **0 балів** – завдання списане або позбавлене самостійного підходу.

5. Оформлення та структура (2 бали)

- **2 бали** – робота чітко структурована, оформлена відповідно до встановлених вимог.
- **1 бал** – дрібні недоліки в структурі або оформленні.
- **0 балів** – робота не оформлена або структура відсутня.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти освіти

Для очної форми

Модуль 1												Модуль 2 (ІНДЗ)	ПК	Сума
ЗМ2					ЗМ1									
T1	T2	T3	T4	CP	T5	T6	T7	T8	T9	T10	CP			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	10	5	20	10	100

Для заочної форми навчання

Модуль 1												Модуль 2 (ІНДЗ)	ПК	Сума	
ЗМ1										ЗМ2					
T1			T2			T3			CP			CP			
10			10			10			15			15	20	20	100

- Тема 1. Інклюзивна освіта в сучасній українській школі: сутність, головні завдання і принципи
- Тема 2. Зарубіжний досвід упровадження інклюзивної освіти
- Тема 3. Державно-громадське управління інклюзивною освітою
- Тема 4. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти
- Тема 5. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища
- Тема 6. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами
- Тема 7. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами
- Тема 8. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі
- Тема 9. Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання.
- Тема 10. Додаткові освітні послуги в інклюзивному освітньому середовищі.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за націон. системою	Оцінка за сист. в УДПУ
A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5	90-100%
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	82-89%
C	Добре – правильна робота з певною кількістю помилок	4	75-81%

D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю помилок	3	69-74%
E	Достатньо - виконання задовольняє мінімальні критерії	3	60-68%
FX	Незадовільно – потрібно доопрацювати на перездачу	2	35-59%
F	Незадовільно – обов’язковий повторний курс	2	1-34%
ABCDE	Зараховано		60-100%
FXF	Не зараховано		1-59%

14. Рекомендована література

Базова

1. Основи інклюзивної освіти / Уклад. І.І. Демченко. Умань: Візаві, 2013. 149 с.
2. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки. Львів : Новий Світ-2000, 2019. 263 с.
3. Основи інклюзивної освіти / За ред. А. А. Колупасвої. К. : А.С.К., 2012. 307 с.
4. Малишевська І. А. Технології інклюзивного навчання. Умань : Візаві, 2024. - 132 с.
5. Малишевська І. А. Професійна діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі. Умань : Візаві, 2017.- 149 с.
6. Малишевська І. А. Професійна діяльність різнопрофільних фахівців в умовах інклюзивного освітнього середовища Умань : Візаві, 2021. 156 с.
7. Florian, Lani, and Kristine Black-Hawkins. "Exploring inclusive pedagogy." *British educational research journal* 37.5 (2011): 813-828.

Допоміжна

1. Кравченко О. О., Міщенко М. С., Левченко Н. В., Резніченко І.Г. та ін. Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами: інноваційні технології природотерапії : монографія / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. 144 с.
2. Кравченко О. О., Міщенко М. С. , Резніченко І. Г. , Чупіна К. О. та ін. [Доступність об'єктів соціокультурної інфраструктури для дітей та молоді з особливими освітніми потребами : навч.-метод. довід. / Умань : Візаві, 2020. 153 с.](#)
3. Кравченко О. О., Міщенко М. С., Резніченко І. Г., Чупіна К. О., Молоченко І. А., Поліщук О. Р., Скочко М. О. Історико-культурні, природно-заповідні та лікувально-оздоровчі об'єкти Черкащини крізь призму інклюзивного туризму : довідник / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві. 2020. 227 с.
4. Кравченко О. О. , Міщенко М. С. , Резніченко І. Г. та ін. Соціальна інклюзія дистанційного освітнього процесу : навч.-метод. довідник / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Київ : Компрінт, 2021. 173 с.
5. Резніченко І. Г. Психолого-педагогічна підтримка сімей, в яких виховуються діти з особливими освітніми потребами в умовах воєнного часу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 67, том 2, 2023. С. 286-291. URL: http://aphn-journal.in.ua/archive/67_2023/part_2/67-2_2023.pdf#page=286
6. Резніченко І. Г. Формування інклюзивного середовища в початковій школі: виховання толерантності у молодих школярів. *Педагогічна Академія: наукові записки*, 2024. № 8. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/260>
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13149545>

15. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Освіторія. Освітній портал. URL: <https://osvitoria.media>

2. EdEra – "Нові знання". Освітня платформа. URL: <https://www.ed-era.com>
3. Inclusive Education – UNESCO. Інклюзивна освіта. URL: <https://en.unesco.org/themes/inclusive-education>
4. Всеукраїнський фонд "Крок за кроком". Офіційний сайт. URL: <http://www.ussf.kiev.ua>
5. Міністерство освіти і науки України. Офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua>
6. Спільнота освітян "На урок". Освітній портал. URL: <https://naurok.com.ua>
7. Inclusive Education Network. Міжнародний ресурс. URL: <https://www.inclusive-education.org>
8. Основи інклюзивної освіти у початковій школі. Інформаційно-освітнє середовище Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. URL: <https://moodle.udpu.edu.ua/course/view.php?id=13711>